



Bingöl Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Bingöl University
Journal of Economics and Administrative Sciences
Cilt/Volume: 7

Sayı/Issue: Prof. Dr. Muammer ERDOĞAN
Anısına Kongre Özel Sayısı
Yıl/Year: 2023, s. 151-178
DOI: 10.33399/biibfad.1253255
ISSN: 2651-3234/E-ISSN: 2651-3307
Bingöl/Türkiye



Makale Bilgisi /Article Info
Geliş/Received: 19/02/2023 Kabul/ Accepted: 23/03/2023

GÜÇLÜ VE KÖKLÜ BİR 'SİVİL' TOPLUM BASTIRILABİLİR Mİ?¹

Can a Strong and Deep-Routed Civil Society be Repressed?

Erdi TOPÇUOĞLU*

Öz

Sivil toplumun son beş yılını mercek altına alma amacını taşıyan bu çalışmada üç soruya cevap aranmaktadır. Bu sorular 1. Sivil toplum küresel ölçekte son beş yılda ciddi bir geri çekilme yaşamakta mıdır? 2. Eğer bir geri çekilme söz konusuysa bu geri çekilme tarihsel olarak çoğulcu geçmişe sahip poliarsşik ülkeri de kapsamakta mıdır? 3. Çoğulcu ve poliarsşik ülkelerde de sivil toplum ve sivil alan zarar görmüşse çoğulcu ve poliarsşik olmayan ve pandemi dönemini popülist iktidarla atlarmaya çalışan ülkelerde sivil alan ne kadar zarar görmüştür? Masa başı çalışması olarak gerçekleştirilen çalışmada sivil toplumun küresel ölçekte son beş yılına ışık tutmak için CIVICUS raporları ve Carnegie Protest Tracker verileri referans alınmış, ayrıca 6 ülke ölçeğinde yapılan karşılaştırmalar için ise The Economist Intelligence Unit (EIC), Freedom House, V-Dem (Variance of Democracy/Demokrasi Çeşitleri) ve son olarak Skaaning Ölçeği'nden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda tespit edilen bulgular: 1. küresel ölçekte sivil toplumun son beş yılda ciddi bir gerileme yaşadığı, 2. bu gerilemenin tarihsel olarak çoğulcu geçmişe sahip poliarsşik ülkeleri çok ciddi bir şekilde etkilemediği, 3. tarihsel olarak çoğulcu ve plüralist olmasa da demokratik endekslerde üst sıralarda yer alan ülkelerde pandemi dönemi popülist iktidarlara

¹ Bu araştırma makalesi Bingöl Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresinde özet olarak sunulan çalışmanın geliştirilmiş ve güncellenmiş versiyonudur.

* Arş. Gör. Dr., Bartın Üniversitesi, etopcuoglu@bartin.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3596-3611>

birleştğinde özellikle siyasal özgürlüklerin ciddi anlamda olumsuz etkilendiği lakin sivil alanın direnmeye devam etmekte olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum, sivil toplum örgütleri, demokrasiden uzaklaşma, bastırma

JEL Kodları: D72

Abstract

This study aims to examine the last five years of civil society and seeks answers to these three questions: 1. Has civil society experienced a severe recession in the last five years on a global scale? 2. If there is a withdrawal, does it include the polyarchic countries with a historically pluralistic past? 3. If civil society and civil space have been damaged in pluralist and polyarchic countries, how much has civil space been damaged in countries that are not pluralistic and polyarchic and are trying to overcome the pandemic period with populist regimes? In the study, which was carried out as a desk study, the data of the CIVICUS reports and the Carnegie Protest Tracker database were taken as a reference to shed light on the last five years of civil society on a global scale. Also, the Economic Intelligence Unit (EIC), Freedom House, V-Dem (Variance of Democracy) and finally, the Skaaning Scale were used to answer other questions. Findings determined as a result of the study 1. that civil society on a global scale has experienced a serious decline in the last five years, 2. this decline has not seriously affected polyarchic countries with a historically pluralistic past, 3. in countries that are not historically pluralist and polyarchic but rank high in democratic indexes, when the pandemic is combined with populist governments, especially political freedoms are seriously negatively affected, but the civil space continues to resist this regression.

Keywords: Civil society, civil society organizations, de-democratization, repression

JELCodes: D72.

1. Giriş

Güçlü bir sivil toplum, çoğulcu ve demokratik bir devlet için temel bir bileşendir (Keane, 2009; Walzer, 1992). Ayrıca sivil toplumun özgür ve özerk olması sayesinde siyasal demokrasi de istikrar kazanır (Erdoğan-Tosun ve Tepeciklioğlu, 2016). Sivil toplumun katılımı için uğraşan Sivil toplum örgütleri (STÖ'ler) de sağlam bir sivil toplumun tamamlayıcı bir parçası olarak işlev görmektedirler. Sivil toplum örgütleri, hizmet sunumundan siyasi savunuculuğa kadar çok çeşitli

sektörlerde faaliyet göstermekte ve ülkelerin demokratikleşmesine paralel olarak etki alanlarını artırmaktadır. Bununla birlikte özellikle son yıllarda gelişmiş batı demokrasilerinde bile sivil alanın bastırılmaya çalışıldığı ve sivil toplum örgütlerinin ise özellikle hak savunuculuğu noktasında etkilerinin kısıtlandığı çeşitli örnekler dikkat çekmektedir. Bu durumun temel nedenlerinden biri pandemi sürecinin sivil alanı hem içten hem de dıştan olumsuz etkilemesi olabilir.

Alan yazınında da COVID-19 salgınının hem yarattığı zorluklar hem de yarattığı fırsatlar açısından sivil toplumu derinden etkilediği iddia edilmektedir (Mohan et al., 2021). Bir yandan, sokağa çıkma yasakları ve diğer önlemler sivil toplum örgütlerinin toplanma ve örgütlenme yeteneklerini sınırlandırmış, pandemi sivil toplum örgütlerinin faaliyet göstermesini zorlaştırmıştır. Öte yandan, salgın, sivil toplumun krizlere yanıt vermede ve savunmasız topluluklara destek sağlamada oynadığı kritik rolü de görünür hale getirmiş; sivil toplum örgütleri yeni iş birlikleri ve biçimlerle etki alanlarını genişletmeye çalışmıştır. Pandeminin etkisiyle fiziksel biraraya gelişlerin kısıtlanması, sivil toplum örgütlerini siber alanı daha fazla kullanmaya teşvik etmiş, sivil toplumun yaratıcılığı ön plana çıkmıştır (Cai et al., 2021). Bununla birlikte, her ne kadar iletişim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak sivil alanın siber boyuta da taşındığı söylenebilse de pandemi süresince fiziksel bir araya gelişlerin azalması sivil toplumun 'beraber eyleme' kapasitesine zarar vermiş, sivil alanın kendini dışı vuramaması da devletlerin otoriter eğilimlerini cezbetmiş olabilir.

Pandemi sürecinin verdiği zararlardan biri de hükümetlerin yaşanan sıkıntılar karşısında popülist politikalar izlemeye yönelmesi olarak ileri sürülebilir. Üretim süreçlerinin aksaması, tedarik zincirlerinin bozulması devletlerin ekonomilerine de zarar vermiş, pandemi boyunca devletlerce uygulanan tedbirler güçlü ve zayıf ekonomilere sahip olan ülkelerde farklılık göstermiştir (Ringe ve Renno, 2023). Bu doğrultuda çalışma üç temel soruyu cevaplama amacı taşımaktadır. 1. Sivil toplum küresel ölçekte son beş yılda ciddi bir geri çekilme yaşamakta mıdır? 2. Eğer bir geri çekilme söz konusuysa bu geri çekilme tarihsel olarak çoğulcu geçmişe sahip

poliarşik ülkeri de kapsamakta mıdır? 3. Çoğulcu ve poliarşik ülkelerde de sivil toplum ve sivil alan zarar görmüşse çoğulcu ve poliarşik olmayan ve pandemi dönemini popülist iktidarla atlarmaya çalışan ülkelerde sivil alan ne kadar zarar görmüştür?

Detaylı olmayan bir literatür taraması gelişmiş batı demokrasilerinde bile çeşitli olaylarda sivil alanın az da olsa bir 'zarar' görme durumuyla karşı karşıya olduğunu tespit etmemize imkân verebilir. Pek çok örnek sivil toplumun özellikle protestolar ve aktivizm bağlamında gelişmiş batı demokrasilerinde bile kısıtlandığını göstermektedir (Dayson ve Damm, 2020). Bununla birlikte bu durumun sistematik bir geri çekilmeye mi işaret ettiği yoksa tekil örnekler mi olduğunu tespiti sivil alanın geleceği ile ilgili bir öngöründe bulunmamıza yardım edebilir. Ek olarak, demokratik kurumların ve çoğulculuğun tarihsel olarak kökleşmediği ülkelerde sivil alanın özgürlüğü ve gücü açısından daha kötü bir durum tespit edilebilirse, bunun nedenleri ile ilgili de tartışma yapabiliriz.

Bu varsayımlardan hareketle ilk soruya cevap vermek için sivil toplumun küresel boyutta son 5 yılı mercek altına alınacaktır. Daha sonra 'gelişmiş batı demokrasileri'ndeki durumu analiz edebilmemiz için 4 ülke (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Birleşik Krallık ve Fransa) özelinde sivil toplumun durumu incelenecektir. Son soruya cevap verebilmek için ise analize popülist iktidarlar neticesinde çoğulcu ve poliarşik olma özelliğini kaybetmiş iki ülke (Brezilya ve Hindistan) dahil edilecektir. Özellikle bu iki ülkenin seçilmesinin temel nedeni demokratik endekslerde üst sıralarda yer almalarına rağmen pandemi süreci başlamadan popülist liderlerin iktidarlara devrildikleri ülkeler olmasıdır. İlk dört ülkenin seçilmesinin temel nedeni ise bu ülkelerin tarihsel olarak çoğulcu ve poliarşik ülkeler olmasıdır. Böylece karşılaştırmalı olarak pandemi ile popülizmin birleşmesinin sivil alana (eğer verdiyse) verdiği zararın boyutlarını tespit edebilir. Çalışmanın sorularına cevap aramadan önce çalışma boyunca kullanılacak kavramların çerçevelerinin çizilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda takip eden başlıkta kavramsal çerçeveye odaklanılacaktır. Yöntem başlığında daha ayrıntılı açıklanacak olmakla birlikte çalışmada ikincil araştırma (masa başı araştırma) yöntemi kullanılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmanın temel varsayımı sivil toplumun son beş yılda pandemi sürecinin de olumsuz etkisiyle birlikte gerilemiş olduğu bununla birlikte bu gerilemenin tarihsel olarak çoğulcu toplumlarda, çoğulcu olmayan toplumlara nazaran daha az olduğu, öte yandan tarihsel olarak çoğulcu olmasa da pandemi öncesinde poliarsik demokrasi düzeyinde yönetilen ülkelerde popülist siyasetçilerin iktidara gelmesiyle bu ülkelerin sivil alanlarında ciddi bir gerileme olduğudur.

Çalışmanın üzerine inşaa edileceği temel kavram sivil toplum kavramı olsa da ayrıca (1) sivil toplum taşıyıcısı olarak çalışan onun örgütlü ve kurumsal yüzü olan sivil toplum örgütlerinin ne olduğu ve kapsadığı alanın da açıklanması; (2) çalışma sivil toplumun dünya genelindeki son beş yılını anlama çabasının bir ürünü olduğu için "küresel ölçekte sivil toplum" ifadesi ile neyin kastedildiğinin ve bu ifadenin hangi açılardan, daha popüler bir kavram olan "küresel sivil toplum" kavramından farklılık arz ettiğinin açıklanması; (3) çalışmanın varsayımından yola çıkarak bulguların ve tartışmanın şekillenmesine katkı sağlayacak çoğulculuk, poliarsik ve popülizm kavramlarının da açıklanması gerekmektedir. Kavramlar zihinlerimizde yerlerini aldıklarında, bir diğer ifadeyle çalışmanın kavramsal çerçevesi çizildiğinde bulgular anlam kazanacaktır.

2.1. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Örgütleri

Kuramsal açıdan sivil toplum, örgütsel hayat, iyi toplum ve kamusal alan olarak anlam kazanmaktadır (Edwards, 2009). Kuramsal tartışmaya girmemekle birlikte sivil toplum bütüncül bir anlayışla; demokrasinin radikal kuramıyla ve müzakereci pratiği ile desteklendiğinde daha anlamlı olduğu söylenebilir. Kavramsal olarak ise sivil toplum incelendiğinde kuramsal çeşitliliğine paralel olarak alan yazınında pek çok farklı sivil toplum kavramı ile karşılaşmaktadır. Bu çalışmada sivil toplum Taylor'un (Taylor, 1990) tanımı temel alınarak anamladırılacaktır. Bu tanıma göre sivil toplum devletin vesayetinden azade, özgür birlikteliklerin bulunduğu yerde, bir bütün olarak toplumun özgür birlikteliklerle kendisini yapılandırabildiği, eylemlerini koordine edebildiği yerde var olan bir

yapı olarak anlam kazanmaktadır. Bir diğer ifadeyle sivil toplum, devlet veya hükümet kurumlarının dışında faaliyet gösteren ve belirli değerleri, çıkarları veya hedefleri ilerletmek gibi ortak amaçlar doğrultusunda çalışan örgütlü sosyal grupları veya bireyleri ifade eder.

Çeşitli şekillerde tanımlanabilecek karmaşık ve dinamik bir kavram olan sivil toplum kavramı, demokratik değerlerin teşvik edilmesinde, hükümette ve diğer kamu kurumlarında hesap verebilirlik ve şeffaflığın sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Devarajan et al., 2011). Sivil toplum farklı bakış açılarının ifade edilmesi için bir platform sağlamakta ve daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir toplumun oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Paffenholz, 2014). Dolayısıyla aksi görüşler ileri sürülse de (Roßteutscher, 2002) sivil toplum için 'demokratik toplumların hayati bir bileşeni' denebilir.

Öte yandan sivil toplum örgütleri (STÖ'ler), hükümet dışı ve kâr amacı güden sektörler dışında faaliyet gösteren ve topluma fayda sağlayan belirli bir amacı veya amaç gruplarını teşvik etmek için çalışan grupları ve hareketleri ifade eden bir kavramdır. Literatürde sivil toplum örgütleri (CSO/STÖ) kavramı ile sivil toplum kuruluşları (NGO/STK) kavramının sık sık birbirleri yerine kullanıldıkları göze çarpmaktadır. Hükümet dışı kuruluşlar olarak adlandırılacak STK'lar sivil toplumun katılımı için uğraşan sivil toplum örgütlerinin bir parçasını teşkil etmektedir. Bunun yanında daha kapsayıcı olan sivil toplum örgütleri kavramı hayır kurumlarını, topluluk gruplarını, savunuculuk gruplarını ve dini kuruluşları da kapsayan geniş bir faaliyet yelpazesi olan yapıları ifade etmektedir (Clayton et al., 2000). Bu örgütlenmeler genellikle gönüllüler veya aktivistler tarafından yürütülür. Amaçları, bireylerin, toplulukların ve marjinal grupların çıkarlarını ve ihtiyaçlarını temsil etmek ve hükümetleri eylemlerinden sorumlu tutmaktır. Bir tüzel kişiliğe sahip olabilecekleri gibi, aniden doğup sınırlı bir alanda faaliyet yürütüp kendiliğinden de ortadan kalkabilirler (Hegedus, 1989). Bu tip örgütlenmeler tipik olarak devletten bağımsız olarak faaliyet gösterir ve ortak yararı desteklemek, insan haklarını savunmak, sosyal ve ekonomik sorunları ele almak için çalışırlar.

Sivil toplum örgütleri, vatandaşlara fikirlerini dile getirmeleri ve kamusal söylemde yer almaları için bir alan sağladıkları için, demokrasi ve iyi yönetişimi teşvik etmede önemli aktörler olarak kabul edilir. Ötekileştirilmiş grupların hak ve çıkarlarını savunarak, bu grupların siyasi süreçte temsil edilmesini ve seslerinin duyulmasını sağlamaya da yardımcı olurlar. Bireyleri ve toplulukları güçlendirerek adalet, eşitlik ve insan hakları davasını ilerleterek sosyal, ekonomik ve politik kalkınmayı teşvik etmede önemli aktörlerdir (Banks ve Hulme, 2012).

2.2. Küresel Sivil Toplum ve Küresel Ölçekte Sivil Toplum

Yukarıda da belirtildiği gibi bu çalışmanın amaçlarından biri son beş yılda 'küresel ölçekte sivil toplum'un durumunun tespit edilmesidir. Dolayısıyla okuyucu için küresel ölçekte sivil toplumun ne ifade ettiği ve 'küresel sivil toplum' kavramından hangi açılardan farklı olduğu açıklanmalıdır. Öncelikle küresel sivil toplum, ulusal sınırların ötesinde faaliyet gösteren ve küresel ölçekte ortak hedefler ve değerler doğrultusunda çalışan sivil toplum örgütleri, topluluk grupları, savunuculuk grupları ve bireylerden oluşan ağı ifade etmektedir. Bu örgütler, diğerlerinin yanı sıra insan hakları savunuculuğu, çevre koruma, küresel sağlık ve yoksulluğun azaltılması gibi çok çeşitli faaliyetlerde yer alabilir (Anheier et al., 2001).

Küresel sivil toplum, özellikle uluslararası kalkınma, insan hakları ve çevre koruma gibi alanlarda uluslararası söylemi ve karar alma sürecini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Savunuculuk ve aktivizm yoluyla, küresel sivil toplum örgütleri önemli konularda farkındalık yaratmakta ve marjinal toplulukların ihtiyaç ve bakış açılarına dikkat çekmektedirler (Batliwala, 2002). Farklı ülkelerden ve kültürel geçmişlerden gelen bireyleri ve kuruluşları ortak hedefler doğrultusunda çalışmak üzere bir araya getiren önemli bir kültürler arası alışveriş ve iş birliği kaynağı olarak var olan küresel sivil toplum örgütleri uluslararası iş birliğini ve dayanışmayı teşvik etmekte ve daha adil ve eşit bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunmak için çalışmaktadırlar (Chandhoke, 2005). Dolayısıyla 'küresel sivil toplum' kavramı küresel ölçekte faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile

ilişkili bir kavram olarak anlam kazanmaktadır. Küresel sivil toplum kavramı, Green Peace, Uluslararası Af Örgütü, Uluslararası çalışma örgütü gibi ölçeği küresel boyutta olan örgütlenmelere referans verir ("Global Civil Society," n.d.). Öte yandan küresel ölçekte sivil toplum, küresel sivil toplum kavramının çok dışında faaliyetleri ulusal olan sivil toplumun ve sivil alanın küresel boyutta durumunu ifade etmektedir.

Dolayısıyla küresel sivil toplum, küresel ölçekte ortak amaç ve değerler doğrultusunda çalışan ve uluslararası söylemi ve karar alma sürecini şekillendirmede kritik bir rol oynayan devlet dışı aktörler ağına atıfta bulunan karmaşık ve dinamik bir kavramken; küresel ölçekte sivil toplum ülkelerin ayrı ayrı sivil durumlarının tespit edilmesi ve bu tespitten yola çıkarak dünya genelinde sivil durumun ya da sivil toplumun durumunun anlaşılmasını ifade etmek için seçilen bir kavram olarak anlam kazanmaktadır (Malena ve Heinrich, 2005).

2.3. Çoğulculuk, Poliarşi ve Populizm

Bu çalışmada sıklıkla atıf yapılacak diğer kavramlar, çoğulculuk, poliarşi ve populizm kavramlardır. Çoğulculuk, bir toplum içinde çoklu kimliklerin, çıkarların ve bakış açılarının bir arada var olmasına ve tanınmasına atıfta bulunan politik, sosyal ve felsefi bir kavramdır (Yumatle, 2015); fikir beyan etme, dini inanış ve toplanma özgürlüğü ile bireysel hak ve özgürlüklerin korunması ile karakterize edildiğinden, genellikle demokratik toplumlarla ilişkilendirilir. Çoğulcu bir toplumda bireyler ve gruplar, fikir ve inançlarını ifade etmekte, çıkarlarını gözetmek için dernekler ve örgütler kurmakta özgürdür. Çoğulculuk, çeşitliliği teşvik ettiği ve çoklu bakış açılarının, çıkarların ve fikirlerin ifade edilmesine izin verdiği için arzu edilen bir yönetim biçimi olarak görülmektedir (Robinson ve Acemoglu, 2012).

Poliarşi ise, gücün hükümdarlık, diktatörlük veya totaliter rejim gibi tek bir merkezde yoğunlaşmak yerine birden çok merkez arasında dağıtıldığı bir siyasi sisteme atıf yapar. İlk kez siyaset bilimci Robert Dahl tarafından kullanılmıştır. Ona göre poliarşi (Dahl, 2020) siyasi gücün geniş ve adil bir şekilde dağıtıldığı, birden fazla ve rekabet halindeki güç merkezlerinin var olmasına ve karar alma sürecine

katılmasına izin verilen bir sistem olarak tanımlamaktadır. Kavram günümüzde demokratik yönetimin en üst aşaması olarak kabul edilmektedir (Teorell et al., 2019). Poliarşi, özgür ve adil seçimler, siyasi partiler ve bağımsız yargı gibi demokratik kurumların varlığıyla karakterize edildiğinden, genellikle demokratik yönetişimin eşanlamlısı olarak kullanılır. Poliarşide vatandaşların siyasi sürece katılma, görüşlerini ifade etme ve seçilmiş yetkilileri sorumlu tutma hakları vardır (Lindberg, 2003).

Kısacası gerek çoğulculuk gerekse de poliarşi, genellikle demokratik yönetim bağlamında tartışılmaktadır. Poliarşi, gücün tek bir merkezde toplanmak yerine birden fazla merkez arasında dağıtıldığı, özgür ve adil seçimler, siyasi partiler ve bağımsız yargı ile karakterize edilen bir siyasi sistemi ifade ederken, çoğulculuk ise, bir toplum içinde çoklu kimliklerin, çıkarların ve bakış açılarının bir arada var olmasına ve tanınmasına işaret eder (Dahl, 1984). Poliarşik bir sistemde çoğulculuk, genellikle demokrasinin düzgün işlemesi için gerekli bir koşul olarak görülür. Doğası gereği çoğulcu olan poliarşik bir sistem, farklı bakış açılarının, çıkarların ve fikirlerin ifade edilmesine izin verir ve siyasi rekabeti ve temsili teşvik eder. Dolayısıyla marjinal toplulukların da seslerinin duyulmasını ve çoğunluğun çıkarlarına saygı gösterilmesini sağlamaya yardımcı olur (Parry, 1966). Çoğulculuk, çatışmaların ve farklılıkların barışçıl çözümü için bir araç sağlayarak poliarşik bir sistemin istikrarına ve dayanıklılığına da katkıda bulunabilir. Çoğulcu bir toplumda bireyler ve gruplar, şiddete veya diğer zorlama biçimlerine başvurmak yerine fikirlerini ifade edebilir ve tartışmalara katılabilir.

Öte yandan popülizm, sıradan insanların ihtiyaçlarını ve bakış açılarını vurgulayan, genellikle elitlerin veya yerleşik siyaset kurumunun çıkarlarına karşıt olarak tasvir edilen bir siyasi ideoloji veya yaklaşımdır. Halkın istek ve hislerinin siyasi eylem bakımından tek temel meşruiyet kaynağı olduğu inancı (Norris & Inglehart, 2019) olarak tanımlanabilecek popülizm çerçevesinde popülist hareketler veya politikacılar tipik olarak kendilerini sıradan insanların savunucuları olarak sunarlar ve halkın desteğini almak için karizmatik liderler ve halkın duygularına hitap eden söylemler kullanırlar (Eslen-Ziya, 2022).

Popülizm, sosyal adalet ve eşitliği ön planda tutan sol hareketlerden göç ve ulusal kimlik gibi konulara odaklanan sağ hareketlere kadar çeşitli biçimlerde tezahür edebilir (Berman ve Snegovaya, 2019). Popülizm, genellikle siyasi, sosyal veya ekonomik istikrarsızlık zamanlarında ortaya çıktığı için, siyasi ve ekonomik memnuniyetsizliğin hem bir yanıtı hem de nedeni olarak görülebilir. Popülist hareketler, yerleşik güç yapılarını bozabilecekleri ve yeni siyasi ittifaklar yaratabilecekleri için siyasi manzarada önemli değişikliklere yol açabilir (Caiani ve Graziano, 2019).

Aşağıda daha ayrıntılı olarak açıklanacak olmakla birlikte bu çalışmada tarihsel olarak çoğulcu ve poliarşik ülkeleri anlamak için bu özelliklere sahip 4 ülke (ABD, Kanada, Birleşik Krallık, Fransa) (Robinson ve Acemoglu, 2012) seçilmiştir. Populist siyasetin etkisini anlayabilmek için ise tarihsel olarak olmasa da çeşitli demokratik endekslerde üst sıralarda yer alan fakat pandeminin öncesinde popülist liderler tarafından yönetilmeye başlayan iki ülke (Hindistan ve Brezilya) seçilmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışmada benimsenen araştırma yöntemi ikincil araştırma yöntemidir (Secondary Research). Bu araştırma, yayınlanmış raporlar, akademik dergiler, veri kümeleri ve çevrimiçi kaynaklar gibi halihazırda mevcut olan verilerin toplanmasını ve analiz edilmesini içeren bir araştırma yöntemini tanımlamak için kullanılan bir terimdir (Stewart ve Kamins, 1993). Saha çalışmasına veya şahsen veri toplamaya ihtiyaç duymadan, tipik olarak bir masa başında araştırma yapmayı içerdiği için masa başı araştırma yöntemi olarak da adlandırılabilir (Hoover Green ve Cohen, 2021).

Masa başı araştırması genellikle zamanın veya kaynakların sınırlı olduğu durumlarda veya araştırma sorusunun mevcut veri kaynakları kullanılarak yanıtlanabileceği durumlarda kullanılır. Bu yöntem, saha araştırmaları veya mülakatlar gibi diğer araştırma yöntemleriyle aynı düzeyde kaynak veya zaman gerektirmediğinden, bilgi toplamanın uygun maliyetli ve verimli olduğu bir yöntemidir. Ancak, masa başı araştırma yoluyla toplanan verilerin kalitesinin ve güvenilirliğinin,

verilerin yaşı, kaynağı ve toplanma yöntemi gibi faktörlerden etkilenebileceğini akılda tutmak önemlidir (Brewer, 2012).

Masa başı çalışmalarda verilerin toplandığı kaynakların güvenli ve kaliteli olması gerektiği gerçeğinden hareketle çalışmamızda sivil toplumun küresel ölçekte son beş yılına ışık tutmak için CIVICUS raporları ve Carnegie Protest Tracker veri tabanından çıkardığımız veriler referans alınacak, ayrıca 6 ülke ölçeğinde yapacağımız karşılaştırmalar için ise siyaset bilimi çalışmaları için temel referans kaynakları olan verileri hazırlayan The Economist Intelligence Unit (EIC), Freedom House, V-Dem (Variance of Democracy/Demokrasi Çeşitleri) ve son olarak Skaaning Ölçeği'nden faydalanılacaktır.

4. Bulgular

Çalışmamızda bulgular tespit edilirken sivil toplumun son beş yılı (2018-2022) dikkate alınmıştır. Bununla birlikte bazı veri setlerinde 2022 yılı bulguları henüz yer almadığı için bu veri setleri için 2017-2021 yılları arası incelenmiştir. Pandemi ve popülist siyasetin sivil alandaki etkisine odaklanıldığı için pandeminin ortaya çıktığı 2020 yılı her veri setinde kapsam dahilinde olduğu için tartışma esnasında bu durumun bir probleme yol açmayacağı düşünülmektedir.

Sivil toplumun küresel ölçekte son beş yılının tespiti için incelen ilk raporlar CIVICUS raporlarıdır. CIVICUS, vatandaşların örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve barışçıl toplanma haklarını desteklemek ve savunmak ve kapsayıcı ve demokratik toplumların gelişimini desteklemek için çalışan bir organizasyon olarak siyaset bilimciler ve özellikle sivil toplum çalışan akademisyenler için temel referans kaynaklarından biri olma özelliği taşımaktadır. Temelde dört faaliyet alanında çalışan örgütün kapsamı şu şekilde özetlenebilir:

- Savunuculuk ve lobicilik
- Kapasite Geliştirme
- Ağ oluşturma ve iş birliği
- İzleme ve araştırma

Sivil toplumun küresel ölçekte son beş yılını anlamak için CIVICUS tarafından geliştirilen CIVIVUS Monitor ölçeğinin verileri

incelenmiştir. CIVICUS Monitor, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde sivil toplum özgürlüklerinin durumunu izleyen küresel bir sivil toplum izleme girişimidir. Dernek kurma, toplanma ve ifade özgürlüğü hakları da dahil olmak üzere sivil toplum için elverişli ortamın kapsamlı bir resmini sunmayı amaçlayan CIVICUS Monitor, her ülkedeki sivil toplumun durumunu değerlendirmek için "açık" ile "kapalı" arasında değişen beş parçalı bir derecelendirme sistemi kullanmaktadır. Monitor sivil toplum örgütlerinin, aktivistlerin, gazetecilerin, politika yapımcıların ve genel kamuoyunun sivil toplum özgürlüklerinin mevcut durumunu anlamasına, eğilimleri ve kalıpları belirlemesine ve bu özgürlükleri korumak ve savunmak için savunuculuk ve eylemi teşvik etmesine yardımcı olmak için tasarlanmıştır (Shapiro, 2013). Tablo 1 CIVICUS Monitor raporlarının incelenmesi sonucu elde edilen veriler ışığında 2018-2022 yılları arasında dünyada ülkelerin sivil durumlarının durumunu sayısal olarak vermektedir. Bu bağlamda ülkeler sivil toplum açısından en iyi durumdan en kötü duruma göre sırasıyla: 'açık (open)', 'daraltılmış (narrowed)', kısıtlanmış (obstructed), 'bastırılmış (repressed)' ve 'kapalı (closed)' olarsak sınıflandırılmıştır. Tablodaki sayılar dünyadaki ülkelerin kaç tanesinin ilgili yılda hangi grupta olduğunu göstermektedir (CIVICUS, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021).

Tablo 1: CIVICUS raporlarında göre dünya ülkelerinin beş parçalı derecelendirme kapsamında dağılımı

Yıllar	Açık	Daraltılmış	Kısıtlanmış	Bastırılmış	Kapalı
2017	45	42	52	33	23
2018	44	42	53	33	23
2019	43	42	49	38	24
2020	42	40	47	44	23
2021	39	41	43	49	25

Carnegie Endowment for International Peace Protest Tracker, dünya çapındaki protestoları ve aktivizmi izleyen bir veri tabanı ve izleme sistemidir. Platform, protestoların sayısı, yeri ve özellikleri hakkında bilgilerin yanı sıra protesto hareketlerinin nedenleri ve sonuçlarının bağlamsal analizini sağlar. Carnegie Protesto Takibi'nin

amacı, protestoları ve aktivizmi ve bunların küresel siyaseti şekillendirmedeki rolünü daha iyi anlamaları için araştırmacılara, gazetecilere, politika yapıcılara ve genel halka bir kaynak sağlamaktır (Tracker, 2020). Tablo iki son beş yılda dünya üzerinde Carnegie Protest Tracker'a göre yüksek katılımlı (>100.000) protesto ve gösteri sayılarına göstermektedir (Carnegie, 2023).

Tablo 2: Carnegie Protest Tracker'a göre yüksek katılımlı (>100.000) protesto ve gösteri sayıları-Dünya üzerinde

Yıllar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Protesto ve Gösteri Sayıları	7	8	18	7	5	4

Bulgularla ilgili tartışma bir sonraki başlık altında yapılacak olmakla birlikte yukarıdaki iki tabloda da görüldüğü üzere son yıllarda sivil toplumun küresel ölçekte güç kaybetmiş olduğu görülmektedir. Özellikle yüksek katılımlı gösteri sayıları incelendiğinde 2019 yılında sayının zirve yaptığı bununla birlikte pandeminin dolayısıyla kısıtlamaların başladığı 2020 yılda sayının dramatik bir şekilde düştüğü ve 2021 ve 2022 yıllarında da bir toparlanma olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte CIVICUS'un hazırladığı protest right raporuna (CIVICUS, 2022) göre sivil toplum örgütleri pandemi sürecinde çeşitli var olma araçlarını kullanarak faaliyetlerine devam etmeye çalışmış, çevrimiçi platformlar ve sosyal medya grupları, amaç değişikliği (repurposing), yanlış bilgiyle mücadele, yeni savunma rolleri ve taktikler ve protesto biçimi değişikliği ile sivil alanın varlığını koruması noktasında önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Seçilen 6 ülke özelinde sivil toplumun son beş yılını değerlendirmek için ise beş farklı veri seti incelenmiştir. Bu veri setlerinden biri The Economist Intelligence Unit'in sivil özgürlükler endeksidir. The Economist Intelligence Unit (EIU), The Economist gazetesini de bünyesinde barındıran Economist Group'un bir parçası olan bir araştırma ve analiz kuruluşudur. EIU, hükümetleri, şirketleri ve finansal kurumları içeren küresel bir müşteri tabanına ekonomik, politik ve ticari istihbaratın yanı sıra tahminler ve analizler sağlamaktadır. EIU, müşterilerin faaliyet gösterdikleri karmaşık ekonomik, politik ve iş ortamlarını anlamalarına yardımcı olmak için

tasarlanmış ülke raporları, sektör raporları ve tematik raporlar dahil olmak üzere çok çeşitli raporlar üretir.

EIU, yaygın olarak ekonomik ve politik analizler için önde gelen kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir ve raporları dünya çapında işletmeler, hükümetler ve akademik kurumlar tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Titiz ve bağımsız analizinin yanı sıra tarafsız araştırmaya olan bağlılığıyla tanınır (Unit, 2012)

EIU'nun sivil özgürlükler endeksine göre ülkeler sivil özgürlükler bağlamında (0 en kötü olmak üzere) 0-10 aralığında değerlendirilmektedir. İncelediğimiz ülkelerin son beş yılı tablo 3'te (EUI, 2023) gösterilmiştir.

Tablo 3: EUI- Sivil Özgürlükler Endeksine Göre Ülke Puanları (0 en kötü-10 en iyi)

Ülkeler/Yıllar	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Krallık	Kanada	Fransa	Brezilya	Hindistan
2018	8,14	9,12	10	8,53	8,24	7,35
2019	8,24	9,12	9,71	8,53	8,24	6,76
2020	8,53	8,82	9,41	8,24	7,94	5,59
2021	8,53	8,82	9,12	8,24	7,65	6,18
2022	8,53	9,12	8,82	8,24	7,65	6,18

Bakacağımız diğer veri seti V-Dem (Demokrasi Çeşitleri) veri setidir. Dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde demokrasinin kalitesini ölçmeyi ve analiz etmeyi amaçlayan küresel bir araştırma projesi olan V-Dem çok çeşitli göstergeler ve ölçümler kullanarak demokratik kurumlar, süreçler ve sonuçlar hakkında ayrıntılı bilgi sağlayan kapsamlı bir veri tabanıdır (Lindberg et al., 2014). V-Dem, demokrasiyi sadece seçimler ve siyasi partiler gibi resmî kurumları değil, aynı zamanda sivil özgürlükleri, hukukun üstünlüğünü, medyanın ve sivil toplumun işleyişini de kapsayan çok boyutlu bir olgu olarak ele alan kavramsal bir çerçeveye dayanmaktadır. Veritabanı, dünyadaki tüm ülkeleri kapsamakta ve 200 yılı aşkın bir süredir veri sağlayarak boylamsal karşılaştırmalara ve analizlere olanak sağlamaktadır.

V-Dem, araştırmacılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılar tarafından farklı ülkelerdeki demokrasinin kalitesini anlamak ve demokrasiyi teşvik etmeyi amaçlayan politikalar ve müdahaleler

hakkında bilgiye dayalı kararlar almak için bir kaynak olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

V-Dem'in hazırladığı karşı argümana saygı ve sivil toplum katılımı indeksine göre incelenen ülkelerin durumu sırasıyla tablo 4 ve tablo 5'te verilmiştir. Karşı argümana saygı indeksine göre ülkeler <-3 ile $+3<$ arasında sıralanmaktadır. Yüksek demokratik prensiplerden biri olan karşı argümana saygı (Coppedge et al., 2016) bağlamında ülkelerin aldıkları puanlar aşağıdadır (V-Dem, 2023b).

Tablo 4: V-Dem Karşı Argümana Saygı Endeksine Göre Ülke Puanları

Ülkeler/ Yıllar	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Krallık	Kanada	Fransa	Brezilya	Hindistan
2017	0,4	1,2	1,25	1,35	0,84	0,59
2018	0,4	1,2	1,25	1,35	0,84	0,59
2019	0,24	1,2	1,25	1,35	0,47	0,59
2020	0,3	1,2	0,97	1,35	0,47	0,59
2021	0,59	1,3	1,09	1,35	0,47	0,87

Son olarak yine V-Dem tarafından hazırlanan sivil toplum katılımı endeksine bakmak sivil toplumun ahvalini anlamak için bize önemli bir bakış açısı sunacaktır (V-Dem, 2023a). Bu endekse göre ülkeler (0 en kötü olmak üzere) 0-1 arasında puanlanmaktadır.

Tablo 5: V-Dem Sivil Toplumun Katılımı Endeksine Göre Ülke Puanları

Ülkeler Yıllar	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Krallık	Kanada	Fransa	Brezilya	Hindistan
2017	0,99	0,96	0,95	0,91	0,75	0,59
2018	0,99	0,96	0,95	0,88	0,71	0,59
2019	0,98	0,95	0,95	0,9	0,71	0,61
2020	0,98	0,96	0,95	0,91	0,75	0,66
2021	0,98	0,95	0,95	0,91	0,75	0,65

Freedom House, dünya çapında özgürlük ve demokrasiyi desteklemek amacıyla 1941'de kurulmuş, tarafsız bir sivil toplum örgütüdür. Freedom House, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerdeki siyasi hakların ve sivil özgürlüklerin durumunu değerlendirir ve "Dünyadaki Özgürlük" raporu ve "Uluslar Geçiş Halinde" raporu da dahil olmak üzere siyasi özgürlük ve sivil özgürlükler hakkında yıllık raporlar yayınlamaktadır. Bu raporlar, araştırmacılar, politika yapıcılar ve insan hakları örgütleri tarafından farklı ülkelerde

özgürlük ve demokrasinin durumunu anlamak için bir referans olarak yaygın şekilde kullanılmaktadır.

Freedom House, araştırma ve analiz faaliyetlerine ek olarak, dünyanın dört bir yanındaki demokratik aktivistleri ve kuruluşları desteklemek için çalışmakta, kapasitelerini güçlendirmelerine ve özgürlük ve demokrasiyi geliştirmelerine yardımcı olmak için eğitim, teknik yardım ve mali destek sağlamaktadır. Kendi sitelerinde misyonlarını “siyasi haklar ve sivil özgürlüklere odaklanarak insan haklarını savunmak ve demokratik değişimi teşvik etmek” olarak açıklayan örgüt, bu misyonu gerçekleştirmek amacıyla geliştirdiği metodolojiyi kullanarak ülkeleri değerlendirmekte ve değerlendirmelerini dünya kamuoyunun bilgisine sunmaktadır.

Freedom House eski metodolojisine göre ülkeleri siyasal haklar ve sivil özgürlükler yönünden 1’den (yüksek) 7’ye (düşük) olarak sıralamaktaydı. Bu yöntemde değişikliğe giden örgüt artık puanlamasını siyasal haklar için 40 (en yüksek) üzerinden sivil özgürlükler için de 60 (en yüksek) üzerinden yapmaktadır (House, 2021). Tablo 6’da incelenen ülkelerin son 5 yılda sivil özgürlükler bağlamında aldıkları puanlar verilmiştir.

Tablo 6: Freedom House’a göre Ülkelerin Sivil Özgürlükler Puanları

Ülkeler/ Yıllar	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Krallık	Kanada	Fransa	Brezilya	Hindistan
2018	53	54	59	52	47	42
2019	53	54	59	52	45	40
2020	53	55	58	52	44	37
2021	51	54	58	52	43	33
2022	51	54	58	51	42	33

İncelenen ülkeler için bakılacak son veri seti Skaanning Ölçeği’nden alınan politik özgürlükler ve poliarsi ölçekleridir. Skaanning Ölçeği (ya da Lexical Index), belirli bir ülkedeki sivil toplum düzenlemesinin derecesini ölçmek için bir araçtır. Araştırmacı Svend-Erik Skaanning tarafından geliştirilmiştir ve devletin ve diğer aktörlerin sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini ne ölçüde kısıtladığı veya mümkün kıldığı “düzenleyici alan” kavramına dayanmaktadır. Skaanning Ölçeği düzenleme derecesini dört boyutta ölçer: yasal kısıtlamalar, bürokratik

kısıtlamalar, mali kısıtlamalar ve politik kısıtlamalar (Skaaning et al., 2015).

Skaaning Ölçeği, farklı ülkelerdeki sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı koşulları analiz etmek ve ülkeler arasında ve zaman içinde düzenleme düzeylerini karşılaştırmak için kullanılır. Skaaning Ölçeğinin sonuçları, sivil toplum örgütlerinin farklı bağlamlarda karşı karşıya kaldıkları zorluklara ve fırsatlara ilişkin önemli çıktılar sağlamakta ayrıca küresel olarak sivil toplumun koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan savunuculuk ve politika çabalarına dair bilgiler sunmaktadır.

Tablo 7'de incelenen ülkelerin politik özgürlükler endeksinde aldıkları durumları verilmiştir. Toplam iki kategoriden oluşan veri setine göre ülkeler özgür ya da değil şeklinde tasnif edilmektedir (Index, 2023a).

Tablo 7: Politik Özgürlükler

Ülkeler/ Yıllar	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Krallık	Kanada	Fransa	Brezilya	Hindistan
2018	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür
2019	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür
2020	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Değil	Değil
2021	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür
2022	Özgür	Özgür	Özgür	Özgür	Değil	Değil

Son olarak tablo 8'de ise ülkelerin Skanning ölçeğine göre demokratik durumları verilmiştir (Index, 2023b). Bu endekse göre ülkeler (0 en kötü olmak üzere) 0-7 arasında puanlanmaktadır. Bu puanlamaların kategorik karşılıkları ise (en kötüden en iyiye) seçimsiz otokrasiler, tek parti otokrasileri, çok parti otokrasileri, dışlayıcı demokrasi, erkek demokrasisi, eşimli demokrasiler ve son olarak poliarşilerdir.

Tablo 8: Lexical Endekse Göre Ülkelerin Demokratik Durumları

Ülkeler/ Yıllar	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Krallık	Kanada	Fransa	Brezilya	Hindistan
2018	7	7	7	7	7	7
2019	7	7	7	7	6	6
2020	7	7	7	7	6	6
2021	7	7	7	7	6	6
2022	7	7	7	7	6	6

5. Tartışma ve Sonuç

Sivil toplum, devletten bağımsız olarak faaliyet gösteren ve ortak hedefler ve değerler doğrultusunda çalışan sivil toplum örgütleri, topluluk grupları ve bireylerden oluşan organize ağları acıkmak için kullanılan bir kavramdır. Sivil toplum, vatandaşların kamusal söylemde yer almak, karar verme sürecine katılmak ve iktidardakilerden hesap sormak için bir araya gelebildikleri bir alandır. Pek çok toplumda sivil toplum, kamu yararına olan politika ve uygulamaları savunarak ve halkın katılımı ve temsili için bir platform sağlayarak, hükümet ve diğer kamusal kurumları sorumlu tutarak çok önemli bir rol oynar. Sivil toplum örgütleri ise genellikle politika savunuculuğu, topluluk seferberliği ve hizmet sağlama gibi faaliyetlerde bulunurlar ve hükümetin ve diğer kamu kurumlarının eylemlerini izleyen bekçi örgütler olarak da hizmet edebilirler. Sivil toplum, herhangi bir demokratik toplumun kritik bir bileşenidir ve bireyleri ve toplulukları güçlendirerek ve daha adil ve eşitlikçi bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunarak sosyal, ekonomik ve politik kalkınmayı teşvik etmede hayati bir rol oynar. Sivil toplum, kamu yararının geliştirilmesinde ve insan haklarının savunulmasında kritik bir rol oynayan hayır kurumları, savunuculuk grupları, dini kuruluşlar ve işçi sendikaları gibi çok çeşitli kuruluşları kapsamaktadır.

Son beş yılda, birçok ülkenin sivil toplum örgütlerinin çalışma alanını sınırlayan ve vatandaşların örgütlenme ve ifade özgürlüğü haklarını kısıtlayan kısıtlayıcı yasalar ve politikalar benimsemesiyle, sivil toplum için küresel ortam giderek daha zorlayıcı hale gelmiştir. Son yıllarda aktivistlerin tutuklanması ve sindirilmesi, STÖ'lere

getirilen kısıtlamalar ve banka hesaplarının dondurulması dahil olmak üzere sivil toplum üzerinde artan kısıtlamalara şahit olmaktayız. Ek olarak, COVID-19 salgını hem yarattığı zorluklar hem de yarattığı fırsatlar açısından sivil toplumu da derinden etkilediği söylenebilir. Bir yandan, sokağa çıkma yasakları ve diğer önlemler sivil toplum kuruluşlarının toplanma ve örgütlenme yeteneklerini sınırlarken, pandemi sivil toplum örgütlerinin faaliyet göstermesini de zorlaştırmıştır. Bununla birlikte, sivil toplum demokrasi, insan hakları ve sosyal adaleti ilerletmede kritik bir rol oynamaya devam ederek, bu zorluklar karşısında dikkate değer bir dayanıklılık ve kararlılık göstermiştir. Sivil toplum kuruluşları ve aktivistler, #MeToo hareketi, iklim değişikliğine karşı mücadele ve LGBTQI haklarının desteklenmesi dahil olmak üzere son beş yılın en önemli sosyal ve politik hareketlerinin çoğunun ön saflarında yer almıştır.

Bununla birlikte çalışmanın bulgularının gösterdiği üzere (tablo 1'e bakılabilir) sivil toplumun son beş yılda küresel ölçekte geri çekilmesi ile karşı karşıyayız. Bu durumun nedenleri çeşitlilik gösterebilir. Öte yandan tablo 2'de özetlendiği üzere bu durumun temel nedenlerinden birinin pandemi olduğu söylenebilir. Protestolar ve protesto hakkı, işleyen bir sivil toplumun temel bileşenleridir. Vatandaşların görüşlerini, şikayetlerini ve taleplerini iktidardakilere şiddet içermeyen bir şekilde ifade etmelerine olanak tanır ve hükümet ile diğer kurumları sorumlu tutmanın bir aracı olarak hizmet ederler. Protestolar aynı zamanda marjinal grupların endişelerini dile getirmeleri ve başka türlü göz ardı edilebilecek konulara dikkat çekmeleri için bir platform sağlayarak toplumsal ve siyasi değişim için bir katalizör işlevi görebilir. Pandemi sürecinde fiziksel bir araya gelişlerin kısıtlanması yüksek katılımlı protesto sayılarında dramatik bir düşüşe yol açmış gözükmektedir.

Protestolara özgürce ve güvenli bir şekilde katılma yeteneği, vatandaşların siyasi sürece katılma, haklarını ve çıkarlarını savunma araçlarına sahip olmasını sağladığından, sağlıklı ve işleyen bir demokrasinin temel bir göstergesidir. Bununla birlikte yüksek katılımlı protesto sayılarında küresel ölçekte yaşanan düşüş bize tek başına ülkelerdeki sivil toplumun (alanı/kapasitesi/gücü) durumu hakkında yeterince bilgi vermemektedir. Bu doğrultuda çalışma

kapsamında seçilen ülkelerin çeşitli endekslerde son beş yıldaki durumlarına bakmak tartışmanın sağlam temeller üzerinde şekillenmesini sağlayacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi çalışma özelinde 6 ülke daha ayrıntılı incelenmiştir. Bu ülkelerin seçilme nedenleri üç kavram çerçevesinde açıklanabilir. Bu üç kavram çoğulculuk, poliarsşi ve popülizmdir. Tekrar etmek gerekirse çoğulculuk, bir toplum içinde birden fazla kimliğin, ilginin ve bakış açısının bir arada var olmasına ve tanınmasına atıfta bulunan bir kavramdır. Genellikle demokratik toplumlarla ilişkilendirilir ve çeşitliliği teşvik ettiği ve çoklu bakış açılarının ve çıkarların ifadesine izin verdiği için arzu edilen bir yönetim biçimi olarak görülür. Poliarsşi ise farklı bakış açılarının ve çıkarların ifadesine izin verdiği ve vatandaşların iktidardakileri sorumlu tutması için bir araç sağladığı için arzu edilen bir yönetim biçimi olarak kabul edilir. Poliarsşi, siyasi rekabeti ve temsili teşvik ederek, marjinal toplulukların seslerinin duyulmasını ve çoğunluğun çıkarlarına saygı gösterilmesini sağlamaya yardımcı olur. Gücün birden fazla merkez arasında dağıtılması, özgür ve adil seçimler ve vatandaşların siyasi sürece katılma hakkı ile karakterize edilen bir siyasi sistemdir.

Kısacası, poliarsşi ve çoğulculuk, demokratik yönetim bağlamında sıklıkla tartışılan ilgili siyasi kavramlardır. Poliarsşi, gücün birden fazla merkez arasında dağıtıldığı bir siyasi sisteme atıfta bulunurken, çoğulculuk, bir toplum içinde çoklu kimliklerin, çıkarların ve bakış açılarının bir arada var olmasına ve tanınmasına atıfta bulunur. Doğası gereği çoğulcu olan bir poliarsşik sistem, demokrasinin düzgün işlemesi için gerekli görülür ve siyasi sistemin istikrarına ve dayanıklılığına katkıda bulunur. Öte yandan popülizm ise, sıradan insanların ihtiyaçlarını ve bakış açılarını önceleyen ve onları elitlerin veya yerleşik siyaset kurumunun çıkarlarına karşıymış gibi gösteren bir siyasi ideoloji veya yaklaşımdır. Soldan sağa değişen çeşitli biçimlerde tezahür edebilir ve siyasi manzarada önemli değişikliklere yol açabilir. Popülist politikacılar ve hareketler genellikle geleneksel siyasi partileri ve kurumları eleştirir ve "halkı" "seçkinler" veya "kurumlar" ile karşı karşıya getiren söylemler kullanabilirler. Fakat popülist siyasetin hedefindeki kurumlar genelde o siyasi düzen içinde

çoğulculuğu sağlayan kurumlardır. Bu kurumlar seçilmiş siyasetçilerin 'kafalarına göre at koşturmalarını' engellediği için genelde popülist siyasetçiler tarafından 'düşman' olarak görülmektedir. Bu tip kurumların ortadan kaldırılmasının sonuçları özellikle tablo 7 ve tablo 8'de görülmektedir.

Populist siyaset ve pandeminin birleşmesi ise tablo 6'da görüldüğü üzere incelenen tüm ülkelerde sivil toplumu olumsuz etkilemektedir. Tarihsel olarak çoğulcu ve poliarsşik bir ülke olan ABD'de bile popülist Trump iktidarı pandemi dönemi ile birleştiğinde ülkenin sivil özgürlükler puanını olumsuz etkilemiştir. Brezilya ve Hindistan'da da benzer bir sonuç söz konusu gibi görülmektedir. Tablo 3-4 ve 5 ise incelenen ülkelerin ilgili bağlamlarda ciddi bir değişme yaşamadığını göstermektedir. Bu tablolar özelinde hem pandeminin hem de popülizmin olumsuz bir etkisi göze çarpmamaktadır. Bununla birlikte hiçbir ülkede sivil alanının son beş yılda düzenli bir şekilde iyileşme yaşanmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Dünya tarihi güçlü ve özgür bir sivil toplumun çok kolay elde edilemeyeceğini, yıllar süren gelişmelerin eseri olduğunu gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte özellikle popülist siyaset, pandemi gibi olağanüstü durumlarda, halkın bir araya gelmesinin meşru temellerde engellenebileceği durumlarda, sivil toplum için tehlikeli olabilir. Bu siyasetçilerce özellikle çoğulculuğun temelini oluşturan kurumlara karşı açılan savaş önce politik özgürlükler devamında da sivil özgürlükler için bir tehlike olabilir. Buradan hareketle şu ekleme yapılabilir. Güçlü ve özgür bir sivil toplum bir kere sağlandı mı geri çekilmesi ve bastırılması da zordur. Toplumların sivilliliğin temellerini sağlam bir şekilde içselleştirmiş olması sivil alanın zorluklar ve beklenmeyen gelişmeler karşısında yeni mekanizmalar geliştirmesini ve popülizmle mücadele edebilmesini sağlarlar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde BİİBFAD Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Teşekkür: Gösterdikleri yoğun ilgi ve emeklerinde dolayı BİİBFAD Dergisi Editör Kurulu'na ve sağladıkları katkılarında dolayı hakemlere teşekkür ederim.

Kaynakça

- Anheier, H., Glasius, M., & Kaldor, M. (2001). Introducing global civil society. *Global Civil Society, 2001*, 3–22.
- Banks, N., & Hulme, D. (2012). The role of NGOs and civil society in development and poverty reduction. *SSRN Electronic Journal*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.2072157>
- Batliwala, S. (2002). Grassroots movements as transnational actors: Implications for global civil society. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 13*, 393–409.
- Berman, S., & Snegovaya, M. (2019). Populism and the decline of social democracy. *Journal of Democracy, 30*(3), 5–19.
- Brewer, E. W. (2012). Secondary data analysis. *Sage Secondary Data Analysis, 1*, 165–176.
- Cai, Q., Okada, A., Jeong, B. G., & Kim, S. J. (2021). Civil society responses to the COVID-19 pandemic: A comparative study of China, Japan, and South Korea. *China Review, 21*(1), 107–137.
- Caiani, M., & Graziano, P. (2019). Understanding varieties of populism in times of crises. *West European Politics, 42*(6), 1141–1158.
- Carnegie. (2023). *Global Protest Tracker*.
- Chandhoke, N. (2005). How global is global civil society? *Journal of World-Systems Research, 355–371*.
<https://doi.org/10.5195/jwsr.2005.388>
- CIVICUS. (2017). *State of Civil Society report*.
<https://www.civicus.org/index.php/state-of-civil-society-report-2017>

- CIVICUS. (2018). *State of civil society report*.
- CIVICUS. (2019). *Global report: twice as many people live in repressed countries compared to a year ago*.
- CIVICUS. (2020). *State of civil society report*.
<https://www.civicus.org/index.php/state-of-civil-society-report-2020>
- CIVICUS. (2021). *People power under attack*.
<https://findings2021.monitor.civicus.org/>
- CIVICUS. (2022). *Global assesment of protest rights*.
- Clayton, A., Oakley, P., & Taylor, J. (2000). Civil society organizations and service provision. *Civil Societies and Social Movements Programme, 2*, 1-25.
- Coppedge, M., Lindberg, S., Skaaning, S.-E., & Teorell, J. (2016). Measuring high level democratic principles using the V-Dem data. *International Political Science Review / Revue Internationale de Science Politique, 37*(5), 580-593.
- Dahl, R. A. (1984). Polyarchy, pluralism, and scale. *Scandinavian Political Studies*.
- Dahl, R. A. (2020). *On democracy*. Yale university press.
- Dayson, C., & Damm, C. (2020). Re-making state-civil society relationships during the COVID 19 pandemic? An English perspective. *People, Place and Policy Online, 14*(3), 282-289.
<https://doi.org/10.3351/ppp.2020.5796569834>
- Devarajan, S., Khemani, S., & Walton, M. (2011). Civil society, public action and accountability in Africa. *World Bank Policy Research Working Paper, 5733*, 68.
- Edwards, M. (2009). *Civil society*. Polity.
- Erdoğan-Tosun, G., & Tepeciklioğlu, E. (2016). *Sivil Toplum ve Baskı Grupları*. H. Çetin (Ed.), *Siyaset Bilimi*.

- Eslen-Ziya, H. (2022). Knowledge, counter-knowledge, pseudo-science in populism. In *Populism and Science in Europe* (pp. 25–41). Springer.
- EUI. (2023). *Civil liberties*, 2021.
- Global Civil Society. (n.d.). In *Britannica*.
- Hegedus, Z. (1989). *Social movements and social change in self-creative society: new civil initiatives in the international arena*. *International Sociology*, 4(1), 19–36.
<https://doi.org/10.1177/026858089004001002>
- Hoover Green, A., & Cohen, D. K. (2021). Centering human subjects: The ethics of “desk research” on political violence. *Journal of Global Security Studies*, 6(2), oga029.
- House, F. (2021). *Freedom in the World 2020 Methodology introduction-history of freedom in the world*.
- Index, L. (2023a). *Political liberties*, 2021.
- Index, L. (2023b). *Polyarch*, 212.
<https://doi.org/https://ourworldindata.org/grapher/polyarchy-lied?country=ARG~AUS~BWA~CHN>
- Keane, J. (2009). Civil society, definitions and approaches. *International Encyclopedia of Civil Society*, 461–464.
- Lindberg, S. I. (2003). 'It's our time to" chop"': Do elections in africa feed neo-patrimonialism rather than counter-act it? *Democratization*, 10(2), 121–140.
- Lindberg, S. I., Coppedge, M., Gerring, J., & Teorell, J. (2014). V-Dem: A new way to measure democracy. *Journal of Democracy*, 25(3), 159–169.
- Malena, C., & Heinrich, V. F. (2005). The CIVICUS civil society index. *Measuring Empowerment: Cross-Disciplinary Perspectives*, 341–364.
- Mohan, M., Rue, H. A., Bajaj, S., Galgamuwa, G. A. P., Adrah, E., Aghai, M. M., Broadbent, E. N., Khadamkar, O., Sasmito, S. D., Roise, J., Doaemo, W., & Cardil, A. (2021). Afforestation,
-

- reforestation and new challenges from COVID-19: Thirty-three recommendations to support civil society organizations (CSOs). *Journal of Environmental Management*, 287, 112277. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.112277>
- Norris, P., & Inglehart, R. (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit, and authoritarian populism*. Cambridge University Press.
- Paffenholz, T. (2014). Civil society and peace negotiations: Beyond the Inclusion-Exclusion Dichotomy. *Negotiation Journal*, 30(1), 69–91. <https://doi.org/10.1111/nej.12046>
- Parry, G. (1966). Elites and polyarchies. *Journal of Commonwealth & Comparative Politics*, 4(3), 163–179.
- Ringe, N., & Renno, L. (2023). *Populists and the pandemic how populists around the world responded to COVID-19*. Routledge Taylor&Francis Group.
- Robinson, J. A., & Acemoglu, D. (2012). *Why nations fail: The origins of power, prosperity and poverty*. Profile London.
- Roßteutscher, S. (2002). Advocate or reflection? associations and political culture. *Political Studies*, 50(3), 514–528.
- Shapiro, J. (2013). *CIVICUS: Monitoring and Evaluation*.
- Skaaning, S.-E., Gerring, J., & Bartusevičius, H. (2015). A lexical index of electoral democracy. *Comparative Political Studies*, 48(12), 1491–1525.
- Stewart, D. W., & Kamins, M. A. (1993). *Secondary research: Information sources and methods* (Vol. 4). Sage.
- Taylor, C. (1990). Modes of civil society. *Public Culture*, 3(1), 95–118.
- Teorell, J., Coppedge, M., Lindberg, S., & Skaaning, S.-E. (2019). Measuring polyarchy across the globe, 1900–2017. *Studies in Comparative International Development*, 54, 71–95.
- Tracker, G. P. (2020). Carnegie endowment for international peace. *Washington DC*.

Unit, E. I. (2012). Hot spots. *Benchmarking global city competitiveness. Londres: The Economist Intelligence Unit Limited.*

V-Dem. (2023a). *Civil society participation, 2021.*

V-Dem. (2023b). *Respect for counterarguments, 2021.*
<https://ourworldindata.org/grapher/respect-for-counterarguments?country=ARG~AUS~BWA~CHN>

Walzer, M. (1992). The civil society argument. *Statsvetenskaplig Tidskrift, 94(1).*

Yumatle, C. (2015). Pluralism. *The Encyclopedia of Political Thought, First Edition. Edited by Michael T. Gibbons, Published.*

Can a Strong and Deep-Routed Civil Society be Repressed?

Extended Abstract

Aim: This study aims to examine the last five years of civil society by asking and answering three main questions: 1. Is civil society experiencing a serious retreat in the last five years on a global level. 2. If there is a withdrawal, does it include the polyarchic countries with a historical pluralistic past? 3. If civil society and civil space have been damaged in historically pluralistic and polyarchic countries, how much has civil space been damaged in other democratic but historically non-pluralist and non-polyarchic countries that are trying to overcome the pandemic period with populist leaders in power?

Even a cursory review of the literature may reveal that the civil sphere has suffered minor 'damage' in a number of incidents, even in developed Western democracies. However, determining whether this situation represents a systematic retreat or is a one-off can help us forecast the future of the civil sphere. Furthermore, if a worsening situation in terms of civic freedom and power is detected in countries where democratic institutions and pluralism are not historically rooted, we can discuss the reasons for this

Method(s): The research method adopted in this study is the secondary research method or desk study. When time or resources are limited, or when the research question can be answered using available data sources, desk study is frequently used. It is a low-cost and efficient method of gathering information because it does not necessitate as many resources or time as other research methods, such as field

surveys or interviews. However, it is essential to remember that factors such as the age of the data, its source, and the method of collection can have impact on its quality and reliability.

Considering the fact that the sources from which data are collected in desk studies should be safe and of high quality, our study refers to the data we extracted from the CIVICUS reports and the Carnegie Protest Tracker database to shed light on the last five years of civil society on a global scale. Furthermore, the Economist Intelligence Unit (EIC), Freedom House, V-Dem (Variance of Democracy), and finally the Skaaning Scale, which are the primary reference sources for political science studies, are used for our comparisons in six selected countries.

Findings: 1. Global civil society has significantly declined in the last five years. According to the study findings, one reason for this withdrawal is the Covid-19 pandemic. 2. This decline has little impact on polyarchic countries with historically pluralistic histories. 3. Political liberties have been harmed, particularly when the pandemic period is combined with populist governments in countries that rank high on democratic indices despite not being historically pluralistic and pluralistic. However, the civil sphere continues to oppose this regression. Furthermore, it has been discovered that states on a global scale are using the pandemic process to suppress civil rights; however, the civil sphere continues to take action, including through creative and alternative forms of protest such as masked and distanced demonstrations and online protests, even when pandemic restrictions are in place.

Conclusion and Discussion: Over the last five years, the global environment for civil society has become increasingly complex, with many countries enacting restrictive laws and policies that limit civil society organisations' work and citizens' Freedom of association and expression. Furthermore, the COVID-19 outbreak has significantly impacted on civil society in terms of both the challenges and opportunities it has created. On the one hand, while curfews and other restrictions made it difficult for non-governmental organizations to gather and organize, the pandemic also made it difficult for them to operate. On the other hand, however in these challenges, civil society has demonstrated remarkable resilience and determination,

continuing to play a critical role in advancing democracy, human rights, and social justice.

According to the findings of this study, which examines civil society in six democratic countries over the last five years, civil society is under pressure on a global scale, yet the civil sphere in democratic countries appears to have been little affected by these pressures. However, in democratic countries that are not historically pluralistic and polyarchic, the pandemic process has harmed political rights, but the civil sphere appears to be less vulnerable to this negative impact for the time being.